

W służbie Rzeczypospolitej Polskiej Polakom i Polonii na świecie

*Rola i działania Pełnomocnika Rządu
do spraw Polonii i Polaków za Granicą,
Ministra Jana Dziędziczaka*

Kancelaria Prezesa
Rady Ministrów

Jan Dziędziczak

*Sekretarz Stanu w Kancelarii Prezesa Rady Ministrów,
Pełnomocnik Rządu do spraw Polonii i Polaków za Granicą*

Szanowni Państwo,

Stanowisko Pełnomocnika Rządu ds. Polonii i Polaków za Granicą, które mam zaszczyt pełnić z nominacji Prezesa Rady Ministrów Mateusza Morawieckiego od 2019 r., jest odpowiedzią na potrzebę koordynacji działań Rzeczypospolitej Polskiej wobec liczącej ponad 20 mln osób grupy Polaków i osób polskiego pochodzenia zamieszkałych poza Ojczyzną.

Uwarunkowania historyczne i dramatyzm ludzkich wyborów sprawiły, że Polacy opuszczali Ojczyznę w różnych okolicznościach społeczno-historycznych. Byli deportowani, zsyłani, wyjeżdżali z kraju z powodów politycznych i ekonomicznych, w wyniku zmiany granic, kierowali się pobudkami osobistymi. Wszystko to sprawiło, że polska diaspora, budowana i kształtowana przez stulecia, należy do najliczniejszych na świecie.

Łączy nas wyjątkowa wspólnota własnego języka, historii, kultury oraz tradycji głęboko zakorzenionych w wierze chrześcijańskiej. Wyzwaniem stojącym przed Polonią i Polakami za granicą jest dziś przekazywanie tejże drogocennej polskości kolejnym pokoleniom, dbałość o dobro Polski i wspieranie jej w wymiarze międzynarodowym. Do zadań państwa polskiego należy natomiast rozwijanie dialogu z Rodakami mieszkającymi na wszystkich kontynentach i wspieranie ich w pielęgnowaniu polskości wszędzie tam, gdzie żyją.

Ta długofalowa pomoc w kształtowaniu młodych pokoleń oparta jest o szeroko rozwinięte programy dotacyjne umacniające więzi Rodaków z Ojczyzną. O wadze, jaką obecny rząd przywiązuje do tej współpracy, niech świadczy fakt, że w 2022 r. przeznaczono na nią prawie 600 mln zł.

W tej niewielkiej broszurze chciałbym podzielić się z Państwem podstawowymi informacjami na temat działań, które jako Pełnomocnik Rządu ds. Polonii i Polaków za Granicą realizuję czy koordynuję, by nasze relacje były prawdziwie owocne i partnerskie. Dbałość o harmonijną współpracę z Rodakami zamieszkałymi poza Polską jest naszym patriotycznym obowiązkiem. Pięknym przykładem może tu być natychmiastowa i wszechstronna pomoc, jakiej udzieliliśmy, wraz z Polakami z całego świata, naszym Rodakom w bestialsko zaatakowanej przez Rosję Ukrainie.

Chciałbym, aby przedstawione na kolejnych stronach informacje pomogły Państwu nie tylko zapoznać się z zakresem pomocy państwa polskiego dla Polonii i Polaków za granicą, ale także z możliwościami, jakie stwarza koordynacja tych działań przez Pełnomocnika Rządu ds. Polonii i Polaków za Granicą oraz departamentu, który wspiera mnie w realizacji tych zadań.

Z wyrazami szacunku

Polonia i Polacy za granicą

Dzieje polskiego wychodźstwa są nierozzerwalnie związane z dramatyzmem historii Polski i polskiego Narodu.

Polacy opuszczali Ojczyznę w różnych epokach. Jedni byli zsyłani lub deportowani przemocą daleko od rodzinnych domów. Inni, członkowie mniejszości polskich, nie wyjeżdżali z kraju w ogóle, zmieniały się jedynie granice. Jeszcze inni opuszczali Polskę z powodów politycznych, ekonomicznych, edukacyjnych czy osobistych.

Z tego powodu Polska ma jedną z największych diaspor na świecie – na wszystkich kontynentach mieszka ok. 20 milionów Polaków i osób polskiego pochodzenia, najwięcej w USA (ok. 10 mln), Niemczech (ok. 2 mln), Wielkiej Brytanii, Kanadzie, Francji, Ukrainie, Brazylii

(po ok. 1 mln). Nawet w Islandii, gdzie polska wspólnota nie wydaje się liczna, bo obejmuje zaledwie 25 tys. osób, w odniesieniu do ogólnej liczby mieszkańców, których jest 376 tys., stanowi aż 7 % populacji i 40 % wszystkich mieszkających tam obcokrajowców.

Warto także zwrócić uwagę, że zgodnie ze zaktualizowaną wersją Bazy organizacji oraz instytucji polskich i polonijnych na świecie prowadzoną przez Główny Urząd Statystyczny, w 115 krajach na świecie istnieje prawie 9 tys. polskich i polonijnych podmiotów.

9 000

polskich i polonijnych podmiotów w 115 krajach

20 mln

liczy polska diaspora na świecie

Polonia i Polacy na świecie

Polityka polonijna

Współpraca z Rodakami za granicą, ze względu na ich różnorodność i liczebność, od prawie stu lat zajmuje wyjątkowe miejsce w polskiej polityce.

W okresie międzywojennym, podczas I Zjazdu Polonii w 1929 r. ówczesny Marszałek Senatu Julian Szymański mówił: *Emigracja jest rzeczą naturalną i pożyteczną, zarówno dla przybranej ojczyzny, której daje swe siły, jak i dla macierzy, której wpływy rozszerza. Albowiem samo istnienie Polaków za granicą jest propagandą polskości.*

W okresie PRL polityka wobec Polonii zmieniła się radykalnie, emigrację na Zachód uważano za zdradę i utrudniano. Polaków, którzy zdecydowali się żyć poza krajem inwigilowano,

a niewygodnych dla władzy zmuszano do wyjazdów bez prawa powrotu.

Wraz z odzyskaniem suwerenności Polski w 1989 r. relacje z Polonią i Polakami za granicą nabrały należnego znaczenia. Odrodzony Senat RP przyjął rolę opiekuna Polonii, a w 1997 r. kwestie regulujące opiekę państwa nad Polonią wpisano do Konstytucji RP. Sprawy ochrony oraz współpracy z Polonią zostały formalnie powierzone Ministerstwu Spraw Zagranicznych, niemniej działania na rzecz naszych Rodaków

za granicą były coraz częściej realizowane także przez inne jednostki administracji rządowej.

Polacy i osoby polskiego pochodzenia na wszystkich kontynentach stanowią naturalną grupę wsparcia polskich interesów za granicą: pielęgnowania i umacniania polskości, szerzenia dobrego imienia Polski oraz zjednywania jej sojuszników. To nasi Rodacy są najlepszymi Ambasadorami Polski na świecie. Wobec kryzysu demograficznego początku XXI w. Polacy mieszkający za granicą stali się pierwszą docelową grupą polityki migracyjnej Polski. Największym bogactwem państwa i Narodu są jego członkowie. Posiadają z Ojczyzną szczególne związki, zrozumienie, a tym samym warunki harmonijnej integracji.

Obecnie jesteśmy świadkami kolejnej rewolucji. W wyniku światowej pandemii COVID-19 na długi czas zostały drastycznie ograniczone kontakty bezpośrednie, stanowiące do tej pory podstawę polonijnej wspólnoty. Potrzeba kontaktu była jednak

tak silna, że w krótkim czasie, dzięki nowym możliwościom technologicznym, przeszliśmy do spotkań w przestrzeni wirtualnej, organizowanych łatwiej i częściej. Zaproszenie do dyskusji z udziałem przedstawicieli z najdalszych zakątków globu przestało już być logistycznym wyzwaniem, a stało się polonijną codziennością. Paradoksalnie, ograniczenie kontaktów otworzyło – jak nigdy wcześniej – świat. Oczywiście nic nie zastąpi spotkań bezpośrednich, czego dowodzi entuzjastyczny do nich powrót, natomiast połączenia on-line zapewniają możliwość udziału w wydarzeniach, kiedy odległość, czas lub zdrowie stanowią przeszkodę nie do pokonania. W polityce polonijnej III Rzeczypospolitej dokonała się fundamentalna przemiana – od potrzeby zadośćuczynienia za doznane krzywdy, podziękowania za wsparcie w odzyskaniu wolności, poprzez opiekę, zachętę do powrotów, po partnerską współpracę oraz bieżący dialog w wirtualnym świecie.

Pełnomocnik Rządu ds. Polonii i Polaków za Granicą

Wielość opisanych celów, waga wyzwań, dynamiczne przemiany narzuciły potrzebę ściślejszej koordynacji działań państwa w zakresie współpracy z Rodakami na świecie.

Dlatego też w 2019 r. Rząd Mateusza Morawieckiego utworzył w Kancelarii Prezesa Rady Ministrów stanowisko Pełnomocnika Rządu ds. Polonii i Polaków za Granicą powierzając to zadanie Janowi Dziejczakowi, sekretarzowi stanu w KPRM, posłowi, byłemu rzecznikowi rządu Jarosława Kaczyńskiego i wiceministrowi spraw zagranicznych, od lat niezmiennie zaangażowanemu w sprawy Polonii.

Do zadań Pełnomocnika należy:

- opracowywanie propozycji działań i inicjatyw Rady Ministrów i Prezesa Rady Ministrów na rzecz Polonii i Polaków za granicą;
- zapewnienie koordynacji działań Kancelarii Prezesa Rady Ministrów, organów administracji rządowej i innych podmiotów realizujących zadania na rzecz Polonii i Polaków za granicą wyznaczone lub zlecone przez Prezesa Rady Ministrów;
- realizowanie zleconych przez Radę Ministrów lub Prezesa Rady Ministrów działań w zakresie pomocy Polonii i Polakom za granicą, w szczególności organizowanie różnorodnych form wsparcia dla organizacji i środowisk polonijnych;

- dokonywanie ocen i analiz oraz formułowanie wniosków w zakresie realizacji działań podejmowanych na rzecz Polonii i Polaków za granicą przez administrację rządową oraz inne organy, instytucje i podmioty;
- realizowanie innych działań, w szczególności dotyczących promocji tematyki polonijnej, zleconych przez Radę Ministrów lub Prezesa Rady Ministrów.

Najważniejsze działania i inicjatywy Pełnomocnika Rządu do spraw Polonii i Polaków za Granicą w 2022 r.

Międzyresortowy Zespół ds. Polonii i Polaków za Granicą

Do najważniejszych zadań Pełnomocnika Rządu ds. Polonii i Polaków za Granicą należy koordynacja działań administracji rządowej. By skutecznie realizować to zadanie, pod koniec 2021 r. powołany został Międzyresortowy Zespół ds. Polonii i Polaków za Granicą. W pierwszym spotkaniu Zespołu, którego prace zainaugurował 19.07.2022 r. Prezes Rady Ministrów Mateusz Morawiecki, uczestniczyli przedstawiciele 13 resortów oraz instytucji nadzorowanych przez premiera.

Podczas spotkania zaprezentowano, zebrane po raz pierwszy w sposób tak kompleksowy przez Departament Współpracy z Polonią i Polakami za Granicą KPRM, dane dotyczące nakładów państwa polskiego na współpracę z Polonią.

Wynika z nich, że działania związane z opieką i współpracą z Polonią i Polakami poza granicami prowadzi 13 resortów oraz 7 instytucji podległych i nadzorowanych przez premiera.

W 2022 r. budżet tych podmiotów przeznaczony na działania dla Polonii wyniósł ponad 580 mln zł (wzrost o 50 % wobec 2021 r.). Państwo polskie inwestuje najwięcej we wspieranie polskiej oświaty poza granicami (MEiN, KPRM, MSZ), działalność polonijną w różnych formach poprzez konkursy dotacyjne „Polonia i Polacy za granicą” (KPRM) oraz „Infrastruktura polonijna” (MSZ), zadania wynikające z ustaw o repatriacji i Karcie Polaka (MSWiA) a także ochronę polskiego dziedzictwa kulturowego za granicą (MKiDN). Poniżej przedstawiamy szczegółowe wyniki zrealizowanej ankiety.

	2021	2022
Ministerstwo Edukacji i Nauki	108 996 718,00 ZŁ	173 338 080,00 ZŁ
Ministerstwo Spraw Zagranicznych	77 553 600,00 ZŁ	154 474 000,00 ZŁ
Kancelaria Prezesa Rady Ministrów	65 238 160,84 ZŁ	114 618 688,48 ZŁ
Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji	93 048 000,00 ZŁ	85 538 000,00 ZŁ
Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego	30 680 886,00 ZŁ	32 561 826,00 ZŁ
Urząd ds. Kombatantów i Osób Represjonowanych	5 817 900,00 ZŁ	8 648 100,00 ZŁ
Instytut Pamięci Narodowej	1 607 013,00 ZŁ	3 747 890,00 ZŁ
Ministerstwo Sportu i Turystyki	1 108 112,00 ZŁ	3 227 038,00 ZŁ
Ministerstwo Zdrowia	3 200 610,00 ZŁ	3 225 500,00 ZŁ
Ministerstwo Rodziny i Polityki Społecznej	484 700,00 ZŁ	484 700,00 ZŁ
ŁĄCZNIE	388 637 004,84 ZŁ	581 315 427,48 ZŁ

	2021	2022
Ministerstwo Aktywów Państwowych	196 733,00 ZŁ	382 056,00 ZŁ
Polska Akademia Nauk	212 202,00 ZŁ	375 334,00 ZŁ
Ministerstwo Obrony Narodowej	235 120,00 ZŁ	315 000,00 ZŁ
Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi	0,00 ZŁ	180 704,00 ZŁ
Minister Właściwy ds. Informatyzacji	0,00 ZŁ	66 480,00 ZŁ
Instytut Współpracy Polsko-Węgierskiej im. Wacława Felczaka	139 551,00 ZŁ	64 921,00 ZŁ
Ministerstwo Rozwoju i Technologii	25 440,00 ZŁ	41 000,00 ZŁ
Główny Urząd Statystyczny	23 009,00 ZŁ	23 610,00 ZŁ
Instytut Zachodni im. Zygmunta Wojciechowskiego w Poznaniu	40 183,00 ZŁ	2 500,00 ZŁ
Instytut Europy Środkowej	29 067,00 ZŁ	0 ZŁ
ŁĄCZNIE	388 637 004,84 ZŁ	581 315 427,48 ZŁ

W trakcie posiedzenia Zespołu Międzyresortowego przekazano również informację o zaktualizowanej Bazie organizacji oraz instytucji polskich i polonijnych za granicą prowadzonej przez Główny Urząd Statystyczny, która zawiera najważniejsze informacje o organizacjach polonijnych oraz aktywności Polonii i Polaków poza granicami kraju. Zbiór powstał w oparciu o dane gromadzone w ramach badania stałego: „Polacy i Polonia na świecie”. Najnowsza wersja bazy obejmuje prawie 9 000 podmiotów zlokalizowanych w 115 krajach. Aktywnych stowarzyszeń, fundacji, federacji polskich i polonijnych jest 3 500, instytucji oświatowych prawie 1 000, a instytucji kultury i pamięci ok. 800. Najwięcej uwzględnionych w bazie

podmiotów znajduje się na Ukrainie (1131) i w Stanach Zjednoczonych (1041).

Oprócz obecnie funkcjonujących organizacji oraz instytucji polskich i polonijnych, w zaprezentowanym zbiorze można również znaleźć informacje historyczne o dużym znaczeniu dla polskiego dziedzictwa kulturowego, a także dane na temat podmiotów takich jak biblioteki, archiwa, muzea, izby pamięci, cmentarze, kościoły, parafie czy miejsca pochówku. Najstarszym podmiotem uwzględnionym w bazie jest Parafia pw. św. Ignacego Loyoli w Kołomyi (UA) istniejąca od 1353 r.

Rodzaj podmiotu	Najstarsza organizacja/instytucja w bazie	Najmłodsza organizacja/instytucja w bazie
organizacja / stowarzyszenie / fundacja	Parafia Trójmiejska Miłosierdzia Chrystusa w Paryżu (1815, Francja)	Empolno - Dom Sportu Publiczno-Młodzieżowy w Empolu (1919, Polska)
organizacja i instytucja wypracowana	Parafia pw. św. Ignacego Loyoli w Kołomyi (1353, Ukraina)	Parafia Rodzinny Dom Powstańców w Murzynowie (1919, Ukraina)
instytucja systemowa kulturowa i oświatowa	Kolomyjska Szkoła Św. Ignacego w Kolomyi (1773, Ukraina)	Państwowa Biblioteka Uniwersytecka im. Stefana Żeromskiego w Warszawie (1862, Polska)
instytucja kulturalna i pamięci	Muzeum Kultury w Bazylice archidiecezjalnej św. Ignacego i św. Michała w Wilnie (1798, Litwa)	Muzeum Regionalne w Centrum Kultury w Empolu (1919, Ukraina)
media i rynek książki	"Zgoda" - pismo Związku Narodowego Polaków (1919, Stany Zjednoczone)	Parafia "Sześć Krzyżowców" (1919, Ukraina)

Baza organizacji oraz instytucji polskich i polonijnych za granicą GUS jest dostępna w wersji polskiej i angielskiej na specjalnie w tym celu utworzonej stronie <https://polonia.stat.gov.pl>.

Warto zauważyć, że wiele instytucji w Polsce prowadzi swoje rejestry, niemniej Baza GUS jako jedyna zbiera te informacje, porządkuje i udostępnia publicznie. Jest niewątpliwie najbardziej kompletnym repertorium polskich i polonijnych podmiotów poza granicami.

Konkurs "Polonia i Polacy za granicą"

Organizowany przez Pełnomocnika Rządu ds. Polonii i Polaków za Granicą doroczny konkurs ma na celu finansowe wsparcie instytucji i organizacji prowadzących działania dla Polonii w dziedzinie edukacji, budowania dobrego wizerunku Polski, rozwijania struktur organizacji polonijnych, mediów polonijnych, pomocy charytatywnej i wsparcia wydarzeń polonijnych za granicą i w Polsce.

W 2022 r. wsparcie otrzymało 247 inicjatyw, a łączna kwota dofinansowania wyniosła 52 mln 173 tys. zł. Wraz ze środkami z projektów dwuletnich budżet konkursu wyniósł 61,7 mln zł.

Największa część dotacji – 20 mln – została przeznaczona na działania i inicjatywy o charakterze edukacyjnym, 16,5 mln rozdysponowano w dziedzinie mediów, a 5,5 mln trafiło na projekty skupione na budowaniu dobrego wizerunku Polski przez organizacje polonijne.

Odrębnym trybem realizowany jest nabór ofert w konkursie na organizację wypoczynku letniego dzieci i młodzieży polskiego pochodzenia. W 2022 r. dofinansowano takie inicjatywy wsparciem w wysokości prawie 5 mln zł.

61,7 mln zł

*Budżet konkursu w 2022 r.,
wsparcie otrzymało 247 ofert*

Pomoc Polakom z Ukrainy w obliczu rosyjskiej agresji

Z inicjatywy Pełnomocnika Rządu ds. Polonii i Polaków za Granicą Ministra Jana Dziedziczaka trzy największe organizacje pozarządowe działające na rzecz Polonii i Polaków za granicą: Fundacja Wolność i Demokracja, Fundacja „Pomoc Polakom na Wschodzie” oraz Stowarzyszenie „Wspólnota Polska” od 1.03. do 31.12.2022 r. zrealizowały na terenie Polski specjalny program „Pomoc Polakom z Ukrainy”. Ze środków rezerwy ogólnej budżetu państwa przeznaczono na niego ponad 40 mln zł.

Program wsparcia Rodaków z Ukrainy w Polsce obejmował wypłatę jednorazowych świadczeń finansowych dla 15 tys. osób w łącznej kwocie ponad 21 mln zł. Ponadto utworzono centralne biuro koordynacyjno-informacyjne ze specjalną infolinią dotyczącą świadczeń w zakresie pobytu, zdrowia, kwestii prawnych, nauki języka polskiego, którego działalność dofinansowano sumą 432 tys. zł.

Utworzone zostało także 13 lokalnych punktów pomocowo-konsultacyjnych, gdzie nasi Rodacy z Ukrainy mogli liczyć na pomoc w znalezieniu noclegu, pomoc prawną i psychologiczną, skierowanie na kursy językowe, jak i opłacenie kursów adaptacji zawodowej. Na działalność punktów wydano 3,5 mln zł. Z pomocy skorzystało ponad 60 tys. naszych Rodaków, ponad 44 tys. osób natomiast otrzymało wsparcie od pracowników infolinii telefonicznej.

Równoległe, z inicjatywy Pełnomocnika, w oparciu o finansowanie z rezerwy ogólnej Prezesa Rady Ministrów, na terenie Ukrainy zrealizowano programy pomocowe dla Rodaków, którzy zdecydowali się nie opuszczać swoich domów. Zostały przeprowadzone przez Fundację Wolność i Demokracja, Fundację „Pomoc Polakom na Wschodzie”, Fundację Polski Zespół Humanitarny, oraz „Stowarzyszenie „Klasztor Węgrów - Centrum Dialogu Kultur”. Programy objęły przede wszystkim: pomoc w ewakuacji z zagrożonych terenów, wsparcie medyczne

oraz żywnościowe, pomoc rzeczową i finansową dla organizacji polskich w Ukrainie – polonijnych liderów i parafii rzymskokatolickich. 15 ośrodków polonijnych w Ukrainie pełniło funkcję centrów koordynacyjno-pomocowych. Pomocą zostało objętych prawie 90 tys. osób.

Wsparciem objęto także wypoczynek letni, z którego skorzystało 865 naszych młodych Rodaków z Ukrainy (zarówno w Polsce, jak i na Ukrainie).

Łączna kwota pomocy wyniosła 13,4 mln zł.

Łączna kwota pomocy wyniosła

40 mln zł

Wizyty i spotkania Ministra z Polonią i Polakami za granicą

Do zadań Pełnomocnika wynikających z Rozporządzenia Rady Ministrów o jego powołaniu należą: współpraca ze środowiskami polonijnymi, reagowanie na ich potrzeby i sugestie, inicjowanie wydarzeń integrujących diasporę polską, zarówno w Polsce, jak i poza granicami.

Dlatego też w 2022 r. Pełnomocnik zrealizował niezwykle aktywny program podróży i spotkań w kraju i za granicą, m.in.: na Litwie (związane z działaniami na rzecz utrzymania polskiego szkolnictwa), w Republice Czeskiej, Hiszpanii, Austrii, Gruzji, Wielkiej Brytanii oraz Irlandii. Odbył także spotkania z przedstawicielami Rady Polonii Świata, Związku Polaków na Litwie, Federacji Polaków w Austrii czy Polskiego Związku Kulturalno-Oświatowego w Republice Czeskiej.

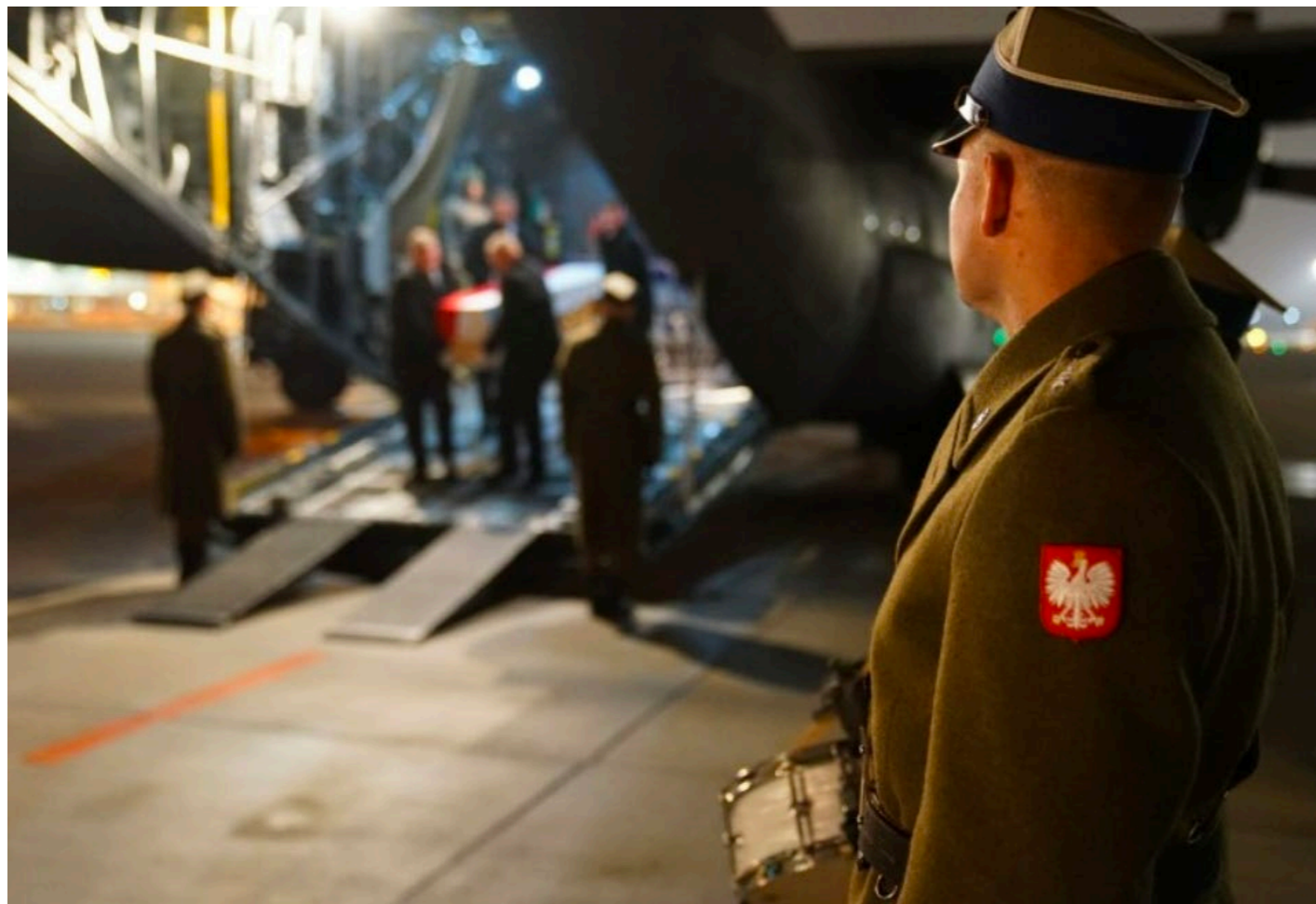
Warto zwrócić szczególną uwagę na wizytę Pełnomocnika w Argentynie i odwiedzin w prowincji Misiones, zamieszkałej w jednej trzeciej przez potomków polskich osadników z przełomu XIX i XX w. Była to pierwsza wizyta przedstawiciela polskich władz na tak wysokim szczeblu.

Do wydarzeń specjalnych należy zaliczyć, zorganizowaną z inicjatywy Pełnomocnika, wizytę na Islandii z okazji Dnia Polonii i Polaków za Granicą w której uczestniczyła 60-osobowa grupa przedstawicieli rządu, instytucji rządowych, Kancelarii Prezydenta, parlamentarzystów z Sejmowej Komisji Łączności z Polakami za Granicą oraz Senackiej Komisji Spraw Emigracji i Łączności za Granicą, a także członkowie Rady Programowej TVP Polonia, przedstawiciele duchowieństwa, środowisk akademickich oraz dziennikarze.

Z inicjatywy Pełnomocnika w Lesznie odbyły się Mistrzostwa Świata Drużyn Polonijnych w Piłce Nożnej a w Kaliszu Siatkarskie Mistrzostwa Europy Drużyn Polonijnych „Polonia Euro Volley 2022”.

Pełnomocnik aktywnie uczestniczył również w procesie sprowadzenia do Świątyni Opatrzności Bożej szczątków Prezydentów RP na uchodźstwie, śp. Profesora Jana Łukasiewicza oraz związanych z tym uroczystościach w kraju i poza granicami.

Trzeba podkreślić także aktywną postawę Pełnomocnika na rzecz uwolnienia aresztowanych przez reżim Łukaszenki członków Związku Polaków na Białorusi: Andżeliki Borys oraz Andrzeja Poczobuta.

Ważnym obszarem działań Pełnomocnika Rządu ds. Polonii i Polaków za Granicą jest organizacja spotkań i wydarzeń z udziałem oraz o tematyce Polonii i Polakach za granicą. Do najważniejszych tego typu inicjatyw zaliczyć należy:

Konferencję na temat bazy organizacji i instytucji polonijnych

podczas której zaprezentowano zaktualizowaną wersję zestawienia informacji dotyczących polskich i polonijnych instytucji działających na całym świecie. Dane te od 2014 r. gromadzi Główny Urząd Statystyczny;

Konferencję pt. „Dzieło Księdza Biskupa Stanisława Stefanka dla Polonii i Polaków za granicą”

zorganizowaną z Akademią Kultury Społecznej i Medialnej w Toruniu oraz Fundacją Vita Familiae. Bezpośrednią inspiracją do wydarzenia była wydana w 2022 r. książka pt. „Świadek ewangelicznej dobroci. Zbiór wspomnień o Księdzu Biskupie Stanisławie Stefanku SChr”;

Udział w uroczystościach upamiętniających 90-lecie powstania, z inicjatywy Towarzystwa Chrystusowego dla Wychodźców

Kardynała Augusta Hlonda, Prymasa Polski. Obchody miały miejsce w Poznaniu, gdzie znajduje się główna siedziba Zgromadzenia. Podczas tego wydarzenia ustanowiono Odznakę Honorową za zasługi dla Polonii i Polaków za Granicą i wręczano ją w imieniu Prezesa Rady Ministrów działaczom i organizacjom polonijnym wspierającym społeczność polonijną na świecie.

Polonijne Forum Ekonomiczne 2022

W ramach Forum Ekonomicznego, największego i najbardziej prestiżowego spotkania społeczno-biznesowego w Polsce.

W 2022 r. w ramach Forum odbyło się 16 paneli dyskusyjnych dotyczących najważniejszych i najciekawszych zjawisk społecznych i ekonomicznych, które są udziałem Polonii.

Dyskutowano o perspektywach edukacyjnych, jakie polskie szkoły i uczelnie wyższe oferują młodzieży polskiego pochodzenia, promocji polskiego biznesu w świecie, budowaniu dobrego wizerunku Polski, a także o wydarzeniach i programach pomocowych dla Polonii inicjowanych i koordynowanych przez Pełnomocnika Rządu ds. Polonii i Polaków za Granicą.

Forum od lat cieszy się ogromnym zainteresowaniem środowisk polonijnych, bierze w nim udział kilkuset uczestników.

W trakcie Forum Pełnomocnik wręczył po raz kolejny ufundowaną przez siebie Polonijną Nagrodę Forum Ekonomicznego Arcybiskupowi Metropolicie Lwowskiemu Mieczysławowi Mokrzyckiemu.

II Zjazd Badaczy Polonii

II Zjazd Badaczy Polonii, zorganizowany we współpracy z Uniwersytetem Mikołaja Kopernika w Toruniu, poświęcony badaniom nad Polonią i Polakami za granicą.

W Zjeździe uczestniczyli przedstawiciele 21 ośrodków naukowych z całej Polski, którzy zaprezentowali badania w tematyce polonijnej zrealizowane w ciągu ostatnich 5 lat. Podczas Zjazdu wręczono, ufundowane przez Pełnomocnika, nagrody laureatom konkursu „Archiwum Emigracji” za prace magisterskie i doktorskie poświęcone dziejom emigracji z Europy Środkowo-Wschodniej. Warto zwrócić uwagę, że w 2022 r. zostały wydane obszerne materiały z I Zjazdu Badaczy Polonii, który odbył się rok wcześniej.

XXIV Forum Polonijne pt. „Polska i Polonia w solidarności z Ukrainą”

Wydarzenie zorganizowane we współpracy z Akademią Kultury Społecznej i Medialnej w Toruniu poświęcone pomocy udzielonej Polakom z Ukrainy w związku z działaniami wojennymi na terytorium ich kraju. W oparciu o informacje zaprezentowane podczas Forum powstał film o pomocy Polski i Polonii na rzecz Ukrainy.

Działalność medialna Pełnomocnika

Pełnomocnik Rządu ds. Polonii i Polaków za Granicą jako wiceprzewodniczący Rady Programowej TVP Polonia bierze czynny udział w analizie oraz kształtowaniu oferty programowej skierowanej do Polaków poza granicami kraju.

Z inicjatywy Pełnomocnika przywrócono nadawanie TVP Polonia za pośrednictwem naziemnej telewizji cyfrowej w Polsce. Przeanalizowano: „Nad Niemnem”, „Studio Lwów”, „Wschód”, „Wilnoteka”, „Słownik polsko-polski”, „Kierunek Zachód”, „Magazyn z Wysp”, „Ola Polonia”, „Polonia Express” oraz „Polonia 24”.

Pełnomocnik jest też częstym gościem programu Polonia 24, dla którego komentuje ważne wydarzenia polonijne. Jest bardzo aktywny w mediach społecznościowych oraz na stronie internetowej polonia.gov.pl, gdzie ukazują się relacje z wydarzeń polonijnych w których uczestniczy w imieniu własnym lub Premiera, a także dotyczące ważnych rocznic związanych z Polonią i historią Polski.

Z inicjatywy Ministra Dziedziczaka organizowane były kampanie medialne, takie jak: #WigiliaAndżelikiiAndrzeja na rzecz uwolnienia Andżeliki Borys i Andrzeja Poczobuta, działaczy Związku Polaków na Białorusi uwięzionych przez białoruski reżim. Odbyły się także akcje mające na celu pielęgnowanie przez Polonię polskich tradycji świątecznych: „Wielkanoc Polonii” czy „Akcja szukania świątecznych pisanek”.

Ważne miejsce zajęły kampanie wyrażające wsparcie dla walczącej Ukrainy: „Marsz Polonii na cześć walczącej Ukrainie”, wspólne wykonanie hymnu Polonii jako symbolu solidarności z Ukrainą, wigilia w KPRM dla uciekinierów wojennych z Ukrainy, posiadaczy Karty Polaka i ich rodzin, #HoldPoległymzaUkrainę, błękitno-żółty gołąbek pokoju w polonijnych szkołach pod hasłem: #PokójUkrainie! czy wieczór polsko-ukraińskiej przyjaźni #WieczórUkrainą.

Ustanowienie Odznaki Honorowej za zasługi dla Polonii i Polaków za Granicą

Z inicjatywy Pełnomocnika Rządu ds. Polonii i Polaków za Granicą utworzono nowe odznaczenie Prezesa Rady Ministrów będące honorowym wyróżnieniem dla obywateli Polski, cudzoziemców oraz krajowych i zagranicznych organizacji za szczególne zasługi w zakresie:

- umacniania polskiej tożsamości narodowej oraz wiedzy o Polsce wśród Polonii i Polaków za granicą;
- rozwijania nauczania języka polskiego i w języku polskim dzieci i młodzieży polonijnej, wspierania środowisk polonijnych w działaniach na rzecz szerzenia wiedzy oraz dobrego imienia Polski w kraju zamieszkania;
- aktywizacji środowisk polonijnych na rzecz budowania propolskiego lobby za granicą;
- ochrony i popularyzacji polskiego dziedzictwa kulturowego poza granicami;
- umacniania więzi społeczności polonijnej i polskiej z Ojczyzną.

Projekt Odznaki Dobrochny Surajewskiej, absolwentki Wydziału Rzeźby Akademii Sztuk Pięknych w Gdańsku, artystki szczególnie cenionej za osiągnięcia w dziedzinie medalierstwa, został wyłoniony w specjalnym konkursie. Wykonanie Odznaki powierzono Mennicy Polskiej, a uroczyste wręczenie pierwszych wyróżnień przez Prezesa Rady Ministrów Mateusza Morawieckiego miało miejsce w dniu Święta Polonii i Polaków za Granicą 2 maja 2023 r.

Źródła wsparcia dla Polonii i Polaków za granicą

Pełnomocnik Rządu ds. Polonii i Polaków za Granicą zebrał i udostępnia na stronie internetowej kompletne i aktualne informacje o źródłach rządowego wsparcia dla Polonii i Polaków za granicą.

Na zakończenie niniejszej publikacji prezentujemy najważniejsze programy wsparcia z nadzieją, że informacje te przydadzą się zarówno samej Polonii, jak i instytucjom oraz organizacjom prowadzącym działalność na rzecz Polaków poza granicami.

Kancelaria Prezesa Rady Ministrów Konkurs „Polonia i Polacy za Granicą 2023”

program dotacyjny wspierający rozwijanie struktur organizacji polonijnych na świecie, mediów polonijnych, budowanie dobrego wizerunku Polski przez organizacje polonijne i wsparcie Polonii dla uzyskania odszkodowań wojennych przez Polskę.

 www.polonia.gov.pl

Ministerstwo Spraw Zagranicznych

„Współpraca z Polonią i Polakami za Granicą – Infrastruktura Polonijna 2023” – środki na podniesienie jakości edukacji w szkołach polskich i polonijnych, a także wsparcie pracy Domów Polskich i innych instytucji polonijnych.

 www.gov.pl/web/polonia/konkurs-wspolpraca-z-polonia-i-polakami-za-granica--infrastruktura-polonijna-2023

Ministerstwo Edukacji i Nauki

Dofinansowanie seminariów, konferencji, wykładów, kursów on-line, praktyk metodycznych dla nauczycieli języka polskiego, historii, geografii, kultury polskiej oraz innych przedmiotów nauczanych w języku polskim za granicą; organizowanie kolonii i innych form letniego wypoczynku dzieci i młodzieży polonijnej; organizowanie pracy placówek oświaty funkcjonujących w systemach oświaty innych państw.

 www.gov.pl/web/edukacja-i-nauka/oswiata-i-wychowanie11

Instytut Rozwoju Języka Polskiego im. św. Maksymiliana Marii Kolbego

Od 2023 r. wspieraniem edukacji polonijnej i polskiej poza granicami RP zajmuje się nowotworzony Instytut Rozwoju Języka Polskiego im. św. Maksymiliana Marii Kolbego. Zgodnie z założeniami, będzie to najważniejsza instytucja udzielająca wsparcia polskiej edukacji poza granicami.

 <https://irjp.gov.pl/>

Ośrodek Rozwoju Polskiej Edukacji za Granicą (ORPEG)

Zakup i przekazywanie podręczników i pomocy dydaktycznych szkołom prowadzonym przez organizacje Polaków i działającym w systemie oświaty innych państw. Kierowanie nauczycieli z Polski do pracy w szkołach na całym świecie, organizowanie szkoleń i kursów dla nauczycieli działających przy przedstawicielstwach dyplomatycznych, urzędach konsularnych i przedstawicielstwach wojskowych RP.

 www.orpeg.pl

Narodowa Agencja Wymiany Akademickiej (NAWA)

Programy stypendialne obejmujące finansowanie studiów w Polsce dla cudzoziemców polskiego pochodzenia, posiadających Kartę Polaka i podwójne obywatelstwo; finansowanie działań wspierających upowszechnianie języka polskiego i budowanie jego prestiżu, popularyzacji studiów i badań polonistycznych; finansowanie letnich kursów językowych dla cudzoziemców; wsparcie dla naukowców planujących powrót do kraju po okresie kariery naukowej za granicą. Większość programów prowadzi nabory w ciągu całego roku.

 nawa.gov.pl/programy-nawa

Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego

„Ochrona dziedzictwa kulturowego za granicą” – program przyznający dotacje na prace remontowo-budowlane w obiektach polskich lub z Polską związanych poza granicami kraju; **Miejsca pamięci narodowej za granicą** – zapewnienie godnego miejsca spoczynku poległym, pomordowanym oraz zmarłym żołnierzom polskich formacji wojskowych oraz cywilnym obywatelom RP oraz opieka nad tymi obiektami; **Promocja kultury polskiej za granicą** – kreowanie pozytywnego wizerunku Polski poza granicami kraju, propagowanie dorobku artystycznego i intelektualnego Polaków; **Wspieranie Archiwów, Bibliotek i Muzeów** – wsparcie organizacji polonijnych i emigracyjnych opiekujących się historycznymi kolekcjami i zbiorami dóbr kultury.

 www.gov.pl/web/kultura/programy-2023

Narodowy Instytut Polskiego Dziedzictwa Kulturowego za Granicą – POLONIKA

Polskie dziedzictwo kulturowe za granicą – program wspiera zaangażowanie w ochronę materialnych elementów polskiego dziedzictwa kulturowego za granicą.

 <https://polonika.pl/programy/programy-grantowe/programy-grantowe-instytutu>

Polski Instytut Sztuki Filmowej

Dofinansowywanie projektów filmowych, dystrybucji i rozpowszechniania filmów, promocji polskiej twórczości filmowej i upowszechniania kultury filmowej, w tym produkcji filmów podejmowanych przez środowiska polonijne.

 <https://pisf.pl/dotacje-informacje/>

Instytut Pamięci Narodowej (IPN)

Szlak Nadziei. Odyseja Wolności – realizowany w 50 państwach projekt edukacyjny z okazji 80. rocznicy rozpoczęcia wędrówki armii gen. Władysława Andersa (na lata 2022-2025); Polonijne Spotkania z Historią Najnowszą – wsparcie merytoryczne i metodyczne w nauczaniu historii najnowszej dla nauczycieli polonijnych; Niezwyciężone. Bohaterki Niepodległej – konkurs polegający na stworzeniu filmu o kobiecie, która brała udział w walce o niepodległą Polskę.

 <https://edukacja.ipn.gov.pl/edu/program-polonijny>

Instytut Współpracy Polsko-Węgierskiej im. Wacława Felczaka

Dofinansowanie inicjatyw mających na celu promowanie współpracy polsko-węgierskiej; stypendia dla młodych Polaków mieszkających na Węgrzech.

 <https://kurier.plus/>

Muzeum Historii Polski

Patriotyzm Jutra – program dotacyjny mający na celu upowszechnianie wiedzy historycznej i wspieranie nowoczesnych inicjatyw edukacyjnych i artystycznych, które promują postawy patriotyczne i obywatelskie oraz zachęcają do poznawania historii, lokalnego dziedzictwa oraz kultury.

 <https://muzhp.pl/pl/c/1532/patriotyzm-jutra>

Kancelaria Prezesa
Rady Ministrów

Departament Współpracy z Polonią i Polakami za Granicą KPRM

www.poloniamin.gov.pl

polonia@kprm.gov.pl

